

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ȘTIINȚĂ ȘI TEHNOLOGIE
POLITEHNICA BUCUREȘTI
CENTRUL UNIVERSITAR PITEȘTI
ȘCOALA DOCTORALĂ FILOLOGIE

EMIL BOTTA. EUL LIRIC

REZUMAT

Conducător de doctorat:

prof. univ. dr. Mircea BÂRSILĂ

Student-doctorand:

Mitrofan (Iorgulescu) Mariana-Ionela

PITEȘTI

2025

REZUMAT

Poezia este o formă de expresie care transcende barierele limbajului obișnuit și oferă o evadare din realitatea cotidiană, transformând momentele de reflecție în experiențe pline de frumusețe și sens. În principiu, lectura unei poezii devine o meditație, un moment de liniște, de conectare cu Sine. Cu farmecul de neînlocuit, ea face ca banalitatea să devină *extraordinar* și cuvintele să prindă viață. Este o artă care poate să transforme sufletul, oferindu-i o nouă perspectivă asupra lumii și asupra propriei existențe.

Lucrarea de față se naște dintr-o preocupare personală mai veche legată de actualitatea operei lui Emil Botta, de locul pe care îl ocupă creația scriitorului vrâncean în contemporaneitate și, nu în ultimul rând, de felul în care a fost și este receptată în secolul trecut și în prezent.

Tema *Emil Botta. Eul liric* a fost generată de o dublă motivație. Pe de o parte lectura operei a condus la ideea existenței în câmpul narativ a unor structuri care, cel puțin la prima vedere, se evidențiază prin formule și asocieri expresive unice iar pe de altă parte, în miezul producțiilor literare apar elemente care satisfac imperativele teatralității. Până în acest moment, nu există o lucrare de sinteză care să ilustreze complexitatea eului liric al lui Emil Botta și, de aceea, am considerat că teza ar putea fi utilă pentru cei interesați și că tema este de actualitate în măsura în care fenomenul nu este, încă, epuizat.

Cât de actual este astăzi Emil Botta? Care sunt direcțiile de cercetare ilustrate în procesul de receptare a creației sale? Se poate vorbi despre o convergență a ideilor critice sau despre divergența lor? Opera lui reprezintă literaritate, unicitate lirică, sau este doar o combinație de teme, motive, simboluri? Ce legătură există între realitate și imaginație, în ce măsură realitatea influențează actul liric? Opera lui se înscrie în conceptul de teatralitate? Întrebările de mai sus conturează o parte dintre *obiectivele* pe care le avem pe parcursul lucrării de cercetare.

Lucrarea de față *Emil Botta. Eul liric* își propune să exploreze poezia lui Emil Botta, care în pofida faptului că are o operă literară destul de restrânsă, se impune în fața oricărui intelectual autentic. Am ales a prezenta literaritatea eului liric al celui care a trăit ca slujitor al imaginarului în poezie, cât și în teatru, și care a fost, înainte de orice, îndrăgostit de himere, de care s-a lăsat posedat în versurile care ascund tensiunea dintre real și imaginar.

Opera lirică a lui Emil Botta ocupă un loc distinct în peisajul literar românesc, prin profunzime tematică, densitate simbolică și expresivitate stilistică.

Poet al neliniștii ontologice, al visului și al dedublării, Botta construiește un univers liric marcat de tensiuni existențiale, de aspirații metafizice și de o teatralitate subtilă, care transformă discursul poetic într-un spațiu de manifestare a eului interior. Lucrarea de față își propune să investigheze complexitatea acestui univers, printr-o abordare interdisciplinară, care îmbină analiza literară cu perspective filosofice, mitologice și estetice.

Demersul analitic urmărește modul în care Emil Botta reușește să articuleze identitatea poetică într-un registru stilistic distinct, în care imaginarul liric se intersectează cu dimensiunea teatrală a ființei. Eul poetic pe care îl construiește este fluid, stratificat, uneori contradictoriu, dar întotdeauna estetic, reflectând o interioritate marcată de simboluri și arhetipuri. În acest sens, poezia se înscrie în logica imaginației simbolice, unde „imaginarul este chiar conținutul imaginației simbolice, iar imaginile sunt egalate cu simbolurile, precizându-se că între ele nu există nicio soluție de continuitate”¹.

Versurile nu se limitează la un farmec formal, ele provoacă la o lectură profundă, implicând cititorul într-un exercițiu hermeneutic complex. Imaginarul devine un spațiu de tensiune și revelație, în care identitatea poetică se configurează printr-un limbaj al simbolului.

Discursul liric al lui Emil Botta se relevă ca act de creație autoreflexivă, ca pledoarie pentru o poetică a autenticității și a căutării interioare. În acest sens, această operă oferă o varietate de semnificații, în care fiecare nivel de interpretare deschide noi perspective de înțelegere. Bogăția de sensuri transformă creația sa într-un teren fertil pentru cercetarea doctorală, invitând la o explorare nuanțată a unei voci poetice singulare în literatura română modernă.

Tema eului liric se circumscrie direcțiilor de cercetare contemporane privind identitatea poetică, discursul autoreflexiv și explorarea imaginarului. Studiile asupra eului poetic tind să analizeze fragilitatea și tensiunea dintre subiectul liric și realitatea textuală. Eul liric rămâne un obiect prioritar de cercetare, fiind abordat interdisciplinar prin metode stilistice, filosofice și psihologice și răspunzând unor preocupări culturale majore.

Poezia lui Emil Botta se construiește pe un fond de introspecție intensă, în care eul liric se confruntă cu propriile neliniști, fantasme și revelații. Versurile sale evocă adesea o căutare dureroasă a sensului, o pendulare între luciditate și halucinație, între dorința de comunicare și imposibilitatea acesteia. În acest sens, se poate spune că „pe drumul veșnic deschis al cunoașterii

¹ DURAND, Gilbert, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, tr. Muguraș Constantinescu și Anișoara Boboce, București: Editura Nemira, 1999, p. 100.

de sine și al întâlnirii cu ceilalți, pășim pe nisipuri mișcătoare”², idee care reflectă perfect instabilitatea ontologică a acestui univers liric. Poetul nu oferă certitudini, el explorează zonele obscure ale ființei, transformând poezia într-un spațiu de viețuire, de interogare și chiar de descoperire.

Investigarea universului liric al lui Emil Botta rămâne de actualitate prin relevanța problematicii identitare și prin crearea tensiunii dintre realitate și imaginar. Într-o epocă dominată de crize existențiale și redefiniri artistice, lirismul lui Emil Botta oferă repere estetice și filozofice semnificative. Simbolurile și miturile abordate se articulează ca forme de rezistență spirituală și explorare interioară. Poetica transcendenței și a miracolului continuă să fascineze, oferind o lectură profundă asupra condiției umane. Opera lui Emil Botta se impune ca un spațiu de reflecție și dialog între trecut și prezent.

Prezenta cercetare își propune valorificarea complexității universului liric al lui Emil Botta, insuficient explorat în cadrul studiilor literare contemporane. Necesitatea abordării tematice și simbolice dintr-o perspectivă integratoare derivă din caracterul profund al poeziei. Lucrarea este motivată de dorința de a evidenția actualitatea discursului poetic în contextul crizelor de identitate și al frământărilor existențiale specifice postmodernității.

Printr-o analiză stilistică, metafizică și teatrală, se urmărește conturarea unui profil liric unitar și original care contribuie la îmbogățirea demersurilor critice asupra unei voci lirice majore.

Obiectivele principale ale acestei lucrări vizează investigarea multidimensională a universului liric, cu accent pe construcția eului poetic, analiza registrelor stilistice și explorarea simbolismului de care sunt marcate ineditele sale viziuni lirice. Particularitățile expresive conferă originalitate discursului iar teatralitatea, mitul și imaginarul oniric contribuie la articularea unei identități poetice distincte.

Un alt obiectiv esențial constă în examinarea relației dintre real și imaginar (himeric), dintre vizibil și invizibil, ca fundamente ale unei viziuni poetice tensionate și reflexive. Totodată, lucrarea își propune să analizeze receptarea critică a poeziei lui Emil Botta, în scopul de a reconfigura poziționarea sa în canonul literar românesc și de a-i evidenția valoarea în contemporaneitate.

² SALOMÉ, Jacques, GALLAND, Sylvie, *Dacă m-aș asculta, m-aș înțelege*, tr. Elena Neculcea, București: Editura Curtea Veche, 2002, p. 15.

Demersul analitic este fundamentat pe o *abordare interdisciplinară* și valorifică conceptele de lirism existențial, viziune mitologică asupra lumii și teatralitate. Suportul metodologic este completat prin aplicarea analizei tematice și simbolice în contextul discursului poetic. Perspectiva critică propusă permite abordarea poeziei lui Emil Botta din unghiuri diferite și variate, relevante pentru o interpretare de actualitate. Lucrarea se integrează într-un cadru epistemologic modern, orientat spre profunzimea sensului și plurivocitatea textuală.

Cercetarea se bazează pe *metoda analizei literare*, completată de procedee hermeneutice și comparativ-interpretative, care facilitează o explorare complexă a liricii lui Emil Botta. Am utilizat analiza tematică și simbolică în vederea etalării configurațiilor poetice recurente și a valențelor mitice. Procedeele de investigare includ *contextualizarea istoric-literară*, *corelarea critică și interpretarea stratificată a textului*. Discursul poetic este examinat prin prisma *teoriilor estetice și semiotice* relevante iar această abordare integrată asigură o înțelegere coerentă și nuanțată a universului liric analizat.

Lucrarea aduce o contribuție originală în spațiul cercetării literare prin *analiza interdisciplinară a lirismului*, valorificând dimensiuni simbolice în relația lor de factură corelativă. Combinând poetică, mitocritică și teoria teatralității, oferim o perspectivă inovatoare asupra identității lirice a lui Emil Botta. În consecință, am propus o recitare a poeziei sale în afara cadrului tradițional, punând accent pe dinamica tensiunii interioare și pe estetica transcendenței. Noutatea constă și în *recontextualizarea temelor existențiale* prin prisma imaginarului poetic contemporan. În acest fel, *cercetarea deschide noi direcții interpretative* relevante pentru actualitatea studiilor literare.

Metodologia cercetării îmbină abordările de tip stilistic, comparativ și hermeneutic, pentru a reliefa structura profundă a discursului liric. Analiza textuală este susținută la nivel informațional de lectura unor studii critice, selectate din literatura de specialitate străină și din cea autohtonă. Am recurs la o *interpretare contextualizată*, integrând opera autorului în matricea culturală a generației sale. Teza valorifică instrumente teoretice din domenii conexe – semiotică, estetică și filosofia limbajului – pentru a contura specificul eului poetic al lui Emil Botta. Prin această abordare interdisciplinară, cercetarea se orientează către realizarea unui portret stilistic și existențial coerent al poetului.

Lucrarea oferă un mod de interpretare relevant pentru aprofundarea discursului poetic care face obiectul cercetării noastre, facilitând înțelegerea mecanismelor estetice și simbolice prezente

în poezia lui Emil Botta. Prin analiza propusă, am creat premise utile pentru reevaluarea literară, contribuind la consolidarea unui dialog între teorie literară și practică.

Tema lucrării cu titlu *Emil Botta. Eul liric* a fost abordată în primul rând teoretic și critic, iar demersul ulterior s-a clădit pe metode de cercetare aplicate diversificat: investigația, analiza, studiul de caz și comparația.

Validarea științifică a prezentei lucrări a fost realizată prin publicarea unor articole relevante în reviste de specialitate, sub coordonarea profesorului univ. dr. Mircea Bârsilă, conducătorul de doctorat. Studiile, două în limba română și unul în limba engleză:

- *Symbolism și originalitate în poezia lui Emil Botta;*
- *Forme ale relației real-imaginar în lirica lui Emil Botta;*
- *Folkloric Elements in the Lyrical Work of Emil Botta;*

semnate de Mitrofan (Iorgulescu) Mariana Ionela, apărute în *Journal of Romanian Literary Studies*, nr. 25/2021, ISSN: 2248–3004, pp. 624-629, și nr. 32/2023, ISSN: 2248–3004, pp. 1057-106, pp. 1101-1109, reflectă direcțiile tematice și metodologice ale cercetării, fiind acceptate în urma unei evaluări academice riguroase. Aceste eseuri confirmă coerența, consistența și valoarea științifică a demersului doctoral, orientat spre o abordare originală a poeziei lui Emil Botta.

Teza de doctorat intitulată *Emil Botta. Eul liric* propune o analiză aprofundată a mecanismelor expresive și conceptuale prin care se configurează subiectul liric, având ca premisă centrală ipoteza că identitatea poetică a autorului se exprimă printr-o dialectică subtilă între reverie și conștiință estetică. Cercetarea urmărește investigarea regimului stilistic specific, identificarea formelor inedite de lirism și conturarea unei tipologii distincte a eului liric, cu scopul de a reliefa trăsăturile care diferențiază discursul poetic al lui Emil Botta.

Printr-un demers metodologic riguros, teza își propune să contribuie la reconfigurarea poziției autorului în literatura română, valorificând individualitatea și originalitatea artistică a poeziei sale. Alegerea temei se fundamentează atât pe motivații subiective, cât și pe considerente obiective, reflectând interesul constant pentru ceea ce singularizează opera și pentru modul în care aceasta se adresează posterității printr-un lirism profund și autentic.

Structural, ne-am propus un plan tematic care să cuprindă unsprezece capitole principale (*Poezia lui Emil Botta în contextul generației lirice interbelice, Viziunea poetică a lui Emil Botta, Identitatea poetică și solitudinea eului liric; Polarități fundamentale în universul liric: eros și thanatos; Valorificarea folclorului în poezia lui Emil Botta; Forme ale relației real – himeric;*

Dimensiunea metafizică a simbolurilor; Personaje mitice și simboluri religioase în poezia lui Emil Botta; Intertextualitate și teatralitate; Roluri și măști: expresii ale dedublării; Receptarea critică a poeziei lui Emil Botta), precedate de introducere, urmate de concluzii, și de bibliografie. Toate acestea se constituie într-o valorificare a poeziei lui Emil Botta.

Poezia lui Emil Botta se impune în peisajul literar românesc ca o voce distinctă, gravă și metafizică. Lucrarea de față explorează complexitatea discursului poetic, analizând temele recurente, simbolurile dominante și strategiile stilistice care definesc identitatea lirică. Într-un context literar marcat de efervescență ideologică și estetică, Botta se detașează printr-o lirică a solitudinii, a dedublării și a căutării sensului în fața misterului existențial.

În *Introducere*, am conturat direcțiile majore ale cercetării, justificând alegerea subiectului prin unicitatea discursului acestui poet marcat de o estetică solemnă, o viziune metafizică și o sensibilitate tragică.

Primul capitol al tezei, intitulat *Poezia lui Emil Botta în contextul generației lirice interbelice*, are ca obiectiv principal conturarea cadrului general al cercetării, prin contextualizarea operei autorului în peisajul literar românesc. Prin apartenența lui la o generație poetică de tip modernist, caracterizată prin stil rafinat și sensibilitate estetică complexă, Emil Botta se remarcă printr-un lirism grav, profund interiorizat, care nu se aliniază curenților avangardiste ale epocii, cu excepția *expresionismului* poetic. Influențele filosofice și mitice se împletesc în versurile sale iar cuvântul devine instrument de cunoaștere și transformare continuă. Poetul se distinge printr-o orientare spre interioritate, simbolism și mister, evitând temele sociale sau realiste în favoarea unei explorări metafizice a existenței. Poziționarea lui Emil Botta în contextul generației interbelice a evidențiat apartenența sa la un curent de sensibilitate profundă, caracterizat prin introspecție, tragism și rafinament stilistic. Spre deosebire de alți autori ai epocii, el evită atât convențiile realiste sau sociale, cât și tendințele vizând negarea furioasă a tradiției, preferând lirismul orientat spre interioritate și metafizic. Viziunea lirică singulară se hrănește din mitologia universală, din reverie și din tensiunea dintre ființă și neant.

Viziunea poetică a lui Emil Botta - capitolul al doilea, este partea care trece în revistă profilul autorului, ancorat într-o experiență poetică singulară, tensionată între concret și himeric. Eul liric tensionat se configurează prin trăsături specifice precum: reveria Sinelui, ruptura de lume, suferința și negarea realității, pe care o reinterpretează prin imagini solemne, metafore obscure și

simboluri livrești. Botta creează un univers liric în care moartea, iubirea și misterul coexistă, iar limbajul poetic devine un spațiu al revelației și al introspecției.

Capitolul *Identitatea poetică și solitudinea eului liric* este dedicat elementelor caracteristice stilului și examinează formele inedite de lirism, prin care poetul își configurează o identitate proprie. Poezia se transformă într-un act de cunoaștere și de confruntare cu Sine iar poetul își asumă roluri și măști, fiind mereu în căutare, mereu în conflict cu Sine și cu lumea. Solitudinea este temă și în același timp stare ontologică, o condiție a ființei în fața abisului existențial. Versurile exprimă o dramă interioară continuă, o luptă cu limitele cunoașterii și cu fragilitatea umană.

Capitolul al patrulea, intitulat *Polarități fundamentale în universul liric: eros și thanatos* este dedicat explorării universului tematic, cu accent pe temele fundamentale ale morții și iubirii, ele fiind cele care contribuie la intensificarea tensiunilor eului și polarităților existențiale. Moartea este ritualizată, transformată într-un spectacol solemn, în timp ce iubirea apare ca un moment de neliniște, ca dorință și pierdere. Botta împletește aceste polarități într-un echilibru tragic, în care ființa se confruntă cu propriile limite și cu misterul transcendenței.

Valorificarea folclorului în poezia lui Emil Botta este secțiunea care oferă o analiză a elementelor folclorice și se concentrează asupra utilizării acestora evidențiind modul în care potențează intensitatea și originalitatea discursului limbajului liric. Lucrarea explorează modul în care poetul integrează, fără a reproduce, motive populare, mituri și ritualuri arhaice, oferindu-le o nouă dimensiune cu accente cărturărești.

Capitolul tezei cu numărul șase, *Forme ale relației real-himeric*, investighează modul în care poetul construiește un univers poetic ambivalent, în care granițele dintre concret și imaginar se estompează. Pornind de la tensiunea dintre realitate și fantezie, analiza noastră vizează aceste interferențe. Botta creează imagini onirice, halucinante, care construiesc o lume paralelă, dominată de simboluri și revelații. Realitatea este reinterpretată poetic, devenind un spațiu al misterului și al cunoașterii, asemenea unui spectacol interior, în care înțelesurile versurilor pătrund în zonele cele mai tainice și neexplorate ale ființei.

Secțiunea dedicată mitologiei Himerei evidențiază tentația invizibilului și aspirația poetului către o realitate mult prea sensibilă. Poezia devine o meditație a unei existențe misterioase în care Himera este tratată ca simbol central al unei frământări lirice intense, o formă de cunoaștere poetică, un act de creație spirituală în care se exprimă aspirația către invizibil și totodată către

absolut. Funcția visului este abordată ca spațiu de evadare din concret, iar expresia artistică pătrunde în adâncurile ființei, dezvăluind taina eului prin glisarea visului propriu-zis, uneori, spre ofertele lirismului oniric.

Dimensiunea metafizică a simbolurilor urmărește modul în care aceste elemente se manifestă în structura discursului poetic, contribuind la conturarea unei identități lirice coerente și recognoscibile. Originalitatea și profunzimea lui Emil Botta sunt constant subliniate, alături de interpretările divergente care reflectă complexitatea discursului poetic, ca exponent al unei sensibilități tragice și al unei estetici enigmatice. Această viziune configurează o estetică a mirajului, în care realul este transfigurat prin simboluri și metafore, iar lirismul devine expresie a unei încercări de redescoperire interioară. Poetul folosește simboluri precum masca, crucea, abisul, pentru a sugera drame interioare și revelații spirituale iar poezia este un act de inițiere, de explorare a necunoscutului și de aproximare cu misterul ființei.

Structurat în două subcapitole, capitolul opt, *Personaje mitice și simboluri religioase în poezia lui Emil Botta* reprezintă o provocare nu doar pentru cercetarea de față, ci și pentru orice demers critic. Unul dintre obiectivele principale este evidențierea modului în care interferențele mitologice contribuie la crearea unui imaginar liric de o profunzime uimitoare, tensionat între expresie artistică și meditație existențială. Mai mult decât atât, dimensiunea spirituală a liricii lui Emil Botta se constituie într-o formă de comuniune aptă să exprime regăsirea Sinelui într-un spațiu sacru. Simbolurile religioase explorează tensiunea dintre sacru și profan, exprimată prin imagini creștine reinterpretate poetic. Poetul explorează dimensiunea spirituală construind un univers liric în care mitul și credința se împletesc într-o viziune tragică și profundă.

Capitolul nouă, *Intertextualitate și teatralitate*, împărțit în trei subcapitole, începe cu explorarea relației între eul poetic și cititor. Poetul împrumută teme și imagini pe care le reinterpretează în stil propriu. În secțiunea *Teatralitatea: vocație și strategie textuală* am analizat principalele perspective critice, cu accent pe modul în care conceptul de teatralitate, ca principiu estetic și ontologic, se reflectă în structura internă a discursului poetic. Mitul reinterpretat (devenit *mit literar*) și simbolurile menite să susțină *teatralitatea* auctorială amplifică dimensiunea estetică a poeziei. Teatralitatea devine un instrument de explorare a conștiinței personale, iar lirismul lui Emil Botta transcende convențiile poetice, împrumutând *mecanismele dramaturgiei* pentru a intensifica expresia poetică. Poetul nu vorbește dintr-un singur punct de vedere, ci își multiplică identitatea, explorând diverse ipostaze ale Sinelui. Subcapitolul *Dialogul cu un public imaginar*

sintetizează modul în care poezia lui Emil Botta ia forma unei comunicări estetice și existențiale. Cititorul este implicat activ în dialogul cu textul, devenind parte din spectacolul liric. Imaginarul lui Emil Botta este marcat de o trăire interioară complexă, în care cuvintele - limbajul poetic – dobândesc, estetic vorbind, funcție teatrală. Cititorul este invitat să participe la o piesă lirică de teatru.

O altă fațetă a demersului nostru analitic este aprofundată în capitolul numit *Roluri și măști: expresii ale dedublării*, unde este cercetată funcția scenică a limbajului poetic și rolul narativității în construirea unui univers liric teatralizat. Poetul construiește o poezie în care rolurile se succed și se suprapun, într-un spectacol interior. Apelul la măști configurează o identitate lirică fragmentată, prinsă între *autenticitate* și *simulare*. Descifrarea semnificațiilor și evidențierea zbuciumului eului liric constituie elemente definitorii în ceea ce privește etalarea valențelor semnificative ale unei experiențe estetice de complexitate majoră.

Receptarea critică a poeziei lui Emil Botta, este cercetată în ultimul capitol fiind abordată într-o perspectivă integratoare, prin analizarea opiniilor formulate de-a lungul timpului de critici literari de referință. Această sinteză permite conturarea unei viziuni coerente asupra universului poetic, prin tensiunea creată între expresivitate și abstract, precum și prin prezența unui eu liric ce pendulează în acest univers, marcat de folosirea metaforei și de simbolism. Respectivul capitol pune în lumină profunzimea, originalitatea și relevanța poeziei lui Emil Botta în contextul literaturii române moderne. Receptarea critică a fost marcată de admirație și reevaluări constante, criticii literari au subliniat dimensiunea metafizică, simbolică și teatrală a versurilor sale, precum și unicitatea viziunii poetice.

În secvența intitulată *Concluzii*, poezia lui Emil Botta este prezentată în ansamblul ei, ca un univers cu personaje atipice și scenarii care destabilizează convențiile realității, oferind posterității o operă unică, inegalabilă. Fiind creatorul unor poezii a căror originalitate constă în valorificarea unor scenarii ingenioase, fanteziste, poetul reușește să distrugă certitudinile cotidiene și să stabilească legături cu aspectele tulburătoare ale vieții. Am reafirmat valoarea artistică a lui Emil Botta, ca autor al unei poezii în care moartea, iubirea, mitul și solitudinea se împletesc într-un univers poetic singular.

Temele pe care le tratează în poeziile sale sunt diverse, iar stilul se impune prin aspecte și elemente fără precedentă literară. Nașterea, creația, boala, femeia, lipsa unicității, și a sensului, sunt elemente ce colorează universul liric al lui Emil Botta. Originalitatea și profunzimea tematică

îl plasează în rândul autorilor care transcend epocile, oferind o operă ce reconfigurează realitatea printr-un discurs poetic singular.

Prezenta cercetare își propune să valorifice dimensiunea estetică și expresivă a creației poetice semnate de Emil Botta, contribuind la o reevaluare critică. Printr-o lectură atentă și stratificată, studiul evidențiază complexitatea discursului liric, integrându-l într-un cadru valoric contemporan. Lucrarea respectă exigențele metodologice ale unei cercetări doctorale, propunând totodată o perspectivă sensibilă asupra acestui universul poetic.

Prin abordarea integratoare, studiul deschide noi direcții interpretative în plan poetic. Originalitatea demersului nostru hermeneutic constă într-o lectură din mai multe unghiuri inedite a expresivității poetice și a universului liric al lui Emil Botta, în dependența lor de un eu liric ale cărui mărci reprezentative sunt neliniștea ontologică, plăcerea fantazării lirice și teatralitatea, oscilând între ironie și privirea tragică asupra realității.

Din perspectiva receptării critice, analiza se concentrează asupra relației dintre operă și cititor-receptor, precum și asupra gradului de asimilare și de ce nu, de înțelegere a limbajului artistic. Poezia lui Emil Botta se înscrie într-un registru liric distinct, marcat de rafinament stilistic, profunzime meditativă și aspirație metafizică, oferind o viziune artistică singulară asupra condiției umane și a misterului existenței. Prin urmare, noutatea subiectului tezei, este susținută de utilizarea unor surse și documente inedite, care adaugă profunzime investigației.

Totodată, considerăm că studiul conceput îndeplinește condițiile de formă și de fond specifice unei cercetări doctorale. În plus, dincolo de funcția lui utilitară, el îndeplinește și o funcție afectivă. Lucrarea se adresează celor interesați de *poetul - Emil Botta*, nu doar de actorul - Emil Botta, oferind o imagine completă a spiritului său liric. În acest sens, cercetarea este traversată din sub-text și până la para-text de emoție provocată de valoarea poeziei sale. Prin originalitate, teza propune o reconfigurare a modului în care este perceput Emil Botta ca poet, în secolul XXI, fiind în esență o invitație la redescoperirea unei voci lirice esențiale.

Investigarea universului liric al lui Emil Botta a avut două mobiluri complementare, evidențierea specificității estetice și dimensiunea ontologică a poeziei sale, înțelese ca simbolism ritualic, a vocii lirice ca act existențial.

Tematica liricii lui Emil Botta pornește adesea de la un fond național, dar aspiră către universalitate, printr-o transfigurare a motivelor tradiționale în simboluri existențiale. Această deschidere nu presupune o ruptură literară de rădăcini, ci o metamorfozare a lor într-un limbaj

poetic personal. Poetul nu se închide într-un etnocentrism rigid, ci transformă specificul în arhetip, făcând din „dor” și „neliniște” repere ale unei condiții umane general valabile. Nonconformismul său nu este ostentativ, ci profund interiorizat, exprimând o inaderență la o lume desacralizată.

Poezia lui Emil Botta se remarcă printr-un vocabular dens, în care moartea, îngerii, luna, stelele, visul, toamna și codrul apar cu o frecvență ritualică, iar păsările precum mierla, cucul și privighetoarea întregesc peisajul simbolic. Poezia nu se limitează la evocarea unor motive universale, ci le resemantizează în cadrul unui spațiu spiritual propriu, transformând împrumuturile culturale în expresii ale unei viziuni lirice autentice. Prin această alchimie interioară, Botta nu reproduce, ci re-creează, generând o sinteză între tradiție și modernitate.

Universul liric al lui Emil Botta se definește printr-o poetică influențată de arta teatrală, în special de expresivitatea scenică. Poetul transfigurează cuvântul într-un gest dramatic, iar versul devine o prezență scenică, nu doar o formulă textuală. Această teatralitate interioară conferă poeziei o consistență lirică subtilă, o vibrație scenică ce transcende pagina scrisă. Personajul liric evoluează pe o scenă simbolică, purtând măști și rostind monologuri apăsătoare.

Structura poemelor lui Emil Botta sugerează adesea o desfășurare dramaturgică, cu replici implicite și tăceri semnificative. Poezia devine, în consecință, un spectacol interior, în care eul liric se dedublează și se exprimă prin gesturi simbolice, situându-se la confluența dintre existențialismul modern și misticismul tragic. Poemele sale nu exprimă doar simple trăiri, ele pun în scenă și un dialog interior între dorința de absolut și conștiința muritoare. Această dialectică evocă o „tristețe ontologică”, un sentiment de exil metafizic, într-o poezie asumată ca spațiu de reflecție asupra misterului existenței. Teatralitatea interioară - formă de artă totală - nu estompează lirismul, ci, mai mult decât atât, îl intensifică, oferindu-i o aură ritualică și o gravitate solemnă.

Analiza registrelor stilistice evidențiază rafinamentul limbajului, construit cu metafore dense și structuri elaborate. Poetul valorifică resursele limbii române într-un mod inovator, creând o atmosferă lirică unică. Stilul său se caracterizează prin ambiguitate semantică, intensitate emoțională și o estetică a fragmentului, ca spațiu de reflecție și descoperire lăuntrică.

Poetica lui Emil Botta se configurează printr-o estetică a gravității, în care versul dobândește o aură solemnă. Limbajul său evocă o lume obscură, mitologică, marcată de tensiuni interioare și de mister. Stilul este definit de un ritm interior profund și o construcție metaforică ce rezonază cu teatrul expresionist, devenind o formă de cunoaștere a ființei, nu doar o expresie artistică.

Motivul visului, al naturii originare și al transcendenței sunt esențiale în construcția universului liric bottian, funcționând ca punți între real și imaginar, între contingent și absolut. Visul este evadare și spațiu al neliniștii, al revelației și al confruntării cu Sinele. Natura, în viziunea poetului, este o metaforă a începutului nedeslușit. Prin aceste motive, poezia dobândește o dimensiune metafizică, în care cuvântul poetic aspiră spre absolut iar simbolurile devin structuri care generează și provoacă la o lectură stratificată, în care sensul se construiește progresiv.

Poezia lui Emil Botta se definește printr-o relație între real și himeric, în care imaginația și fantezia devin instrumente de explorare a profunzimilor ființei. „Spectacolul metamorfozei” evidențiază această capacitate de transfigurare lirică într-un spațiu al miracolului interior. Imaginația este, în această situație, un mecanism estetic de bază în configurarea unei viziuni poetice originale.

Fantezia, definită ca „fabulos interior”, joacă un rol esențial oferind eului poetic libertatea de a crea lumi paralele, simbolice și mitice. Poetul nu fuge de lume, o reinterpretează, transformând-o într-un spectacol al sensurilor ascunse, fantezia funcționând ca factor de cunoaștere poetică și de înțelegere a invizibilului. În acest registru, putem afirma că poezia lui Emil Botta are multe afinități cu poezia lui Alexandru Al. Philippide.

Combinarea dintre fantezie și mit conferă operei o dimensiune profund spirituală, în care imaginarul devine formă de cunoaștere și de exprimare a ființei. Universul spiritual al liricii lui Emil Botta este marcat de o credință discretă, dar profundă, în Dumnezeu, care se manifestă printr-o poetică a misterului și a revelației. Divinitatea nu este abordată dogmatic, ci ca prezență subtilă, ca forță care ordonează haosul interior al eului. Dimensiune spirituală conferă poeziei o gravitate aparte, transformând actul poetic într-o formă de rugăciune sau într-o meditație.

Scenografia interioară și limbajul poetic sunt elemente esențiale în construcția universului liric, în care poetul creează decoruri mentale, spații simbolice și ritmuri scenice, în care cuvântul devine acțiune, iar imaginea primește funcție teatrală. Limbajul evocă stări, gesturi și mișcări interioare care transformă poezia într-un spectacol al conștiinței și al eului în dialog cu sine.

În poezia lui Emil Botta, tăcerea se transformă prin cuvânt, într-un dualism semnificativ care potențează expresivitatea lirică. Poetul nu urmărește transparența discursului, ci o fertilă ambiguitate, sub a cărei protecție, sensul se naște din ezitări și goluri semantice. Tăcerea este o formă de intensificare a rostirii, pendulând între ceea ce se spune și ceea ce rămâne ascuns.

Identitatea poetică se construiește prin dedublare, printr-o retorică teatrală a eului care dialoghează cu un public imaginar. Poetul își asumă roluri multiple, se ascunde sub măști simbolice și își dramatizează propria interioritate. Această dedublare nu este un joc estetic, el este mai degrabă, expresia unei crize ontologice, a unei căutări a Sinelui prin intermediul ficțiunii poetice. Masca devine un instrument de supraviețuire lirică, simbol al unei identități plurale, instabile și profund reflexive.

Pentru a înțelege particularitatea universului liric al lui Emil Botta, este relevantă o raportare comparativă la alți creatori lirici care cultivă o poetică a interiorității și a metafizicului. Ion Barbu, prin hermetismul său intelectualizat, propune o geometrie interioară a limbajului, cu aceeași complexitate semantică. În plan european, Paul Celan și, respectiv Edgar Allan Poe, autorul celebrului poem *Corbul*, dezvoltă o estetică a tăcerii și a memoriei fragmentate. În acest context, Emil Botta se plasează într-un dialog subtil cu aceste spirite poetice, printr-o viziune profund singulară, dar compatibilă în profunzime și reflexivitate. Poezia lui Emil Botta se intersectează tematic și stilistic cu aceste paradigme, păstrându-și autenticitatea.

Cercetarea acestei opere rămâne deschisă, invitând la explorări interdisciplinare care pot extinde înțelegerea sa spre zone precum filozofia limbajului, semiotica teatrală sau psihologia poetică. Poezia lui Emil Botta solicită o abordare continuă, fiind fertilă pentru noi paradigme interpretative. Complexitatea discursului liric, densitatea simbolică și teatralitatea interioară preschimbă actul lecturii într-o coborâre în abisurile ființei.

Lucrarea *Emil Botta. Eul liric* relevă structura interioară a unei creații aflate la intersecția dintre metafizică, teatralitate și estetică arhaică. Analiza integrată a dimensiunilor biografice, stilistice și tematice oferă o lectură coerentă asupra unui autor care a transformat poezia într-un act de regăsire a sinelui. Eul liric bottian se definește prin dedublare, reverie și tensiune ontologică.

Textele sale oferă spații plurivalente, în care sensurile se multiplică și se reconfigurează. În acest sens, concluzia acestei cercetări nu închide un cerc, ci deschide noi orizonturi. Emil Botta nu este doar un autor de analizat, ci un univers de traversat. Poezia este un spațiu al rostirii tragice, al frumuseții metafizice și al căutării sacrului prin cuvânt.

G. Călinescu remarcă în *Istoria literaturii române de la origini și până în prezent* (1941) că „poezia lui Botta este mistuită de un foc interior, de o nevoie de sublim și de o orientare spre

zona gravitației cosmice”³. Această observație justifică încadrarea operei într-o poetică a transcendenței, în care cuvântul poetic devine vehicul al unor aspirații lirice individuale. Sublimul nu este doar o categorie estetică, ci o dimensiune ontologică a discursului liric.

În acord cu observațiile lui Eugen Simion, care vede în Botta „un poet grav, de esență tragică, în căutarea sacrului prin cuvânt”⁴, se conturează o identitate poetică marcată de abstractizare și senzorialitate. Receptarea critică variabilă, evidențiată de Nicolae Manolescu în *Istoria critică a literaturii române* (2008), demonstrează dificultatea de încadrare a liricii poetului în paradigmele estetice dominante pentru că poezia refuză simplificările și se sustrage clasificărilor rigide, păstrându-și aura de singularitate. Tocmai această ambiguitate stilistică și tematică o face relevantă pentru abordări contemporane și reinterpretări interdisciplinare.

Radu Călin Cristea, în volumul *Emil Botta – despre frontierele inocenței*, explorează tensiunea dintre puritatea expresiei și tragismul existențial. Botta este văzut ca o conștiință singulară, aflată între vis și abis, autor al unei lirici negre unde masca dezvăluie ființa. Poetul nu aparține unui curent, ci unei mitologii personale a morții și inocenței pierdute. *Apocrife despre Emil Botta*, monografie scrisă de Doina Uricariu, remarcă în poezia lui Emil Botta teatralitatea și reactualizarea subtilă a tradiției printr-o intertextualitate criptată și misterioasă.

Emil Botta își conturează universul poetic printr-o fuziune între baladescul tradițional și romantismul elegiac, creând o atmosferă de mister și melancolie. Poezia sa îmbină elemente arhaice, mitice și folclorice cu o sensibilitate modernistă, conferindu-i un caracter distinct. Versurile evocă imagini de basm și viziuni onirice, unde natura și destinul uman sunt înnobilate într-o dimensiune lirică singulară.

Poemele stau sub semnul unui romantism tutelar reinventat, înțeles în mod fundamental ca idee genială de contopire a trecutului îndepărtat, elegiac și idilic, cu trecutul mai apropiat și cu prezentul, învelit de poveste și cântec popular, de basm și poezie modernistă.

Opera poetică a lui Emil Botta se remarcă printr-o sinteză originală, intenționată, între structuri lingvistice și concepte poetice, evitând tentația de a fi încadrată într-o intertextualitate postmodernă. Poetul, așa cum îl definește Nicolae Manolescu, este „o unitate formală de sine stătătoare, care poartă un conținut imaginar și dă naștere unei expresii”⁵, iar în cazul lui Botta,

³ CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941, p. 1010.

⁴ SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi*, vol. II, Editura Cartea Românească, București, 1984, p. 215.

⁵ MANOLESCU, Nicolae, *Despre poezie*, București: Editura Cartea Românească, , 1987, p. 70.

această expresie devine o manifestare singulară a unei viziuni personale. Fuziunile pe care le realizează sunt surprinzătoare, atât la nivelul prozodiei, cât și al universului fictiv creat. Textul poetic este o construcție formală, dar are o întrupare a adevărului particular al poetului.

În poezia lui Emil Botta, limbajul se întruchipează în prezență teatrală, topindu-se într-o retorică ce simulează gestul și vocea, așa cum într-un spectacol teatral textul se materializează prin acțiune. Versurile, încărcate de repetiții și inflexiuni vocale, nu sunt doar forme scrise, ci vectori de rostire. Poezia citită în acest mod pare să fie o audiție, o rostire scenică, unde cititorul participă atât intelectual, cât și senzorial.

Mise en page-ul textual se transformă în *mise en voix*, în care pagina este partitura unei voci dramatice interioare, cu fluctuații, accente și pauze intenționate. Teatralitatea derivă din structura incantatorie a versului și din registrul vocativ, transformând poezia într-o replică scenică, o poartă prin care eul traversează stări arhetipale. Relația dintre viață și spectacol își găsește originea în moștenirea folclorică a teatrului românesc, în spațiul în care ceremonialul mascat și procesiunile ritualice activau roluri arhetipale, metamorfoze și eliberări interioare.

În lirica lui Emil Botta, teatrul devine un mod de a structura existența ca spectacol fantasmatic și de a înscena neliniștea metafizică. Actorii pe care îi convoacă pe scena imaginară nu au consistență realistă, ei sunt figuri simbolice, marcate de travesti, de conflict interior și de obsesia morții. În această poetică, masca devine sinonimă cu salvarea — o formă de a suporta viața, dar și de a o transcende.

Fiecare personaj liric pare inserat într-un ceremonial, într-o liturghie teatrală a durerii. Decorurile propuse de Emil Botta nu sunt naturaliste, sunt fabuloase, onirice, conturate din elemente simbolice care amplifică senzația de halucinație lirică. Scena devine, loc de inițiere, de întâlnire a eului cu alteritatea ultimă, într-o atmosferă de carnaval. Caracterul expresionist și existențialist al operei se concretizează în constanțele metafizice ale solitudinii și morții.

Integrarea teatrului în poezie este evidentă și în modul în care Botta construiește spațiile scenice lirice. Ele nu sunt locuri fizice, ci geometrii afective, de interioritate tulburată. Oglinda reprezintă simbolul autoreflexivității, spațiul în care subiectul se confruntă cu propriile măști, scena, un teritoriu al confesiunii dramatice, iar poezia – un monolog existențial.

Temporalitatea în opera lui Botta este reconstruită și înlocuită cu o dramaturgie a timpului interior, distorsionat de ritmul teatral. Eul liric privește și trăiește trecerea timpului ca pe o succesiune de roluri, de metamorfoze succesive ale identității interioare.

Poetul-actor propune o poezie cu vocație teatrală, dar și o adevărată filozofie a teatrului interior. Fiecare poem este o repetiție fără premieră, iar fiecare personaj - o oglindă a unei neliniști ontologice. „Umbra mea mă urmează fără glas” devine versul emblematic al acestei dedublări continue, unde masca nu are rolul de a ascunde, ea dezvăluie, iar gestul teatral nu declanșează amuzament, el, mai degrabă, purifică. Scena poeziei lui Emil Botta este un templu al spectacolului tragic, unde cuvântul se transformă în ritual, iar tăcerea este o reală mărturisire.

Jocul cu măști, decorurile fabuloase, moartea teatralizată și iubirea simulată alcătuiesc o mitologie personală în care vocea poetului se fragmentează în roluri, iar ființa se topește în simbol. Lirismul lui Emil Botta devine expresia unei conștiințe dramatice, în care poezia este act scenic și suferința este spectacol sacru.

Prin teatralitatea discursului și calitatea limbajului, Emil Botta rescrie relația dintre poezie și existență. Nu descrie lumea, el o proiectează prin simboluri, construind un spectacol cu umbre, unde fiecare mască dezvăluie o taină, un secret. În această viziune, poetul pare să fie, simultan regizor și actor într-o poezie - scenă a destinului, iar prin folosirea versului cu conotații scenice, el stabilește un model liric inconfundabil.

Nuanțarea ideii de teatralitate se particularizează în mod evident prin aducerea în prim plan a identității și personalității distincte și distinse, prin care se impune și azi în fața oricărui intelectual autentic datorită modului în care uimește, irită, bucură, educă, provoacă dezbateri, propune soluții, ceea ce demonstrează că pentru el, pentru poetul - actor, Emil Botta, a trăi înseamnă a trăi estetic, a trăi într-o zonă de spectacol, a trăi pe o scenă interioară proiectată undeva în Univers.

Lirica lui Emil Botta se definește printr-o tensiune constantă între fragilitate și aspirație, între efemer și absolut, între tăcere și chemare. Poezia nu este doar un mijloc de exprimare, ci o formă de existență, o încercare de a da sens unei lumi marcate de incertitudine. Prin forța imaginației și profunzimea reflecției, Botta construiește un univers liric singular, în care cuvântul devine punte între real și imaginar, pe când poezia rămâne o formă de salvare prin frumusețe și luciditate.

În concluzie, poezia lui Emil Botta se dovedește a fi un teritoriu de explorare a ființei, un spațiu în care cuvântul este îmbogățit cu forță revelatoare semnificativă, ea rămâne deschisă interpretării, provocatoare și mereu actuală, prin profunzimea tematică și rafinamentul expresiv. Demersul critic desfășurat nu se încheie aici, ci invită la noi lecturi și relecturi, la o continuă

descifrare a misterului. În acest sens, eul liric este un „element” necesar în privința cunoașterii de sine și a interogărilor existențiale.

Cercetarea noastră se adresează atât cititorilor familiarizați cu poezia interbelică, cât și celor interesați de raportul dintre lirism și teatralitate, dintre expresie poetică și meditație filozofică. Prin analiza stilului, a temelor și a receptării critice, am încercat o revalorizare a operei lui Emil Botta, evidențiind relevanța estetică și spirituală în literatura română. În acest sens, poezia este abordată pe de o parte ca obiect de studiu literar, iar pe cealaltă parte ca spațiu de reflecție asupra condiției umane.

Prin profunzimea tematică, rafinamentul stilistic și capacitatea de a reactualiza tradiția într-o viziune personală, opera lui Emil Botta se impune ca un reper semnificativ al poeziei moderne. În acest univers liric, cuvântul descrie, arată și dezvăluie o trăire interioară cutremurătoare.

Această cercetare nu se încheie aici. Ea rămâne ca o lanternă în ceață, căutând sensul acolo unde cuvântul tace. Emil Botta nu ne cere să înțelegem, ci să simțim și poate tocmai de aceea, poezia lui nu ar trebui citită cu voce tare, ci cu sufletul.

BIBLIOGRAFIE

I. BIBLIOGRAFIA OPEREI LUI EMIL BOTTA:

1. BOTTA, Emil, *Întunecatul April*, București: Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”, 1937.
2. BOTTA, Emil, *Pe-o gură de rai*, București: Editura Națională Gh. Mecu, 1943.
3. BOTTA, Emil, *Versuri*, București: Editura Eminescu, 1971.
4. BOTTA, Emil, *Poeme*, cuvânt înainte de Petru Comarnescu, București: Editura Albatros, 1974.
5. BOTTA, Emil, *Un dor fără sațiu*, București: Editura Eminescu, 1978.
6. BOTTA, Emil, *Poezii*, cuvânt înainte de Valeriu Râpeanu, text îngrijit, note și variante de Aurelia Batali, București: Editura Eminescu, 1979.
7. BOTTA, Emil, *Scrieri 1*, ediție îngrijită de Ioana Diaconescu, prefată de Al. Piru, București: Editura Minerva, 1980.
8. BOTTA, Emil, *Scrieri 2*, ediție îngrijită de Ioana Diaconescu, București: Editura Minerva, 1980.
9. BOTTA, Emil, *Scrieri 3*, text ales și stabilit, studiu introductiv, note și bibliografie de Doina Uricariu, București: Editura Minerva, 1987.
10. BOTTA, Emil, *Trântorul*, prefată de Ov. S. Crohmălniceanu, București: Editura pentru Literatură, 1967.

II. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ:

A. STUDII CRITICE ÎN VOLUME:

11. BĂILEȘTEANU, Fănuș, *Eseuri*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1982.
12. BODIU, Andrei, DOBRESU, Caius (coord.), *Poezia română postbelică* (metode de lectură, texte, analize, întrebări, exerciții și teme), Brașov: Editura Universității Transilvania, 2005.
13. CĂLINESCU, G., *Opera lui Mihai Eminescu*, vol. II, București: Editura Pentru Literatură, 1969.

14. CIOPRAGA, Constantin, *Între Ulysse și Don Quijote*, Iași: Editura Princeps, 2011.
15. CRĂCIUN, Gheorghe, *Aisbergul poeziei moderne*, Pitești: Editura Paralela 45, 2009.
16. CROHMĂLNICEANU, S., Ov., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, volumul II, București: Editura Minerva, 1974.
17. DOINAȘ, Ștefan Aug., *Poezie și modă poetică*, București: Editura Eminescu, 1972.
18. DOINAȘ, Ștefan Aug., *Orfeu și tentația realului*, București: Editura Eminescu, 1974.
19. DROGEANU, Paul P., *Emil Botta*, Colecția Biblioteca critică, prefață, note, tabel cronologic și bibliografie de Doina Uricariu, București: Editura Eminescu, 1986.
20. FÂNTÂNARU, Constantin, *Emil Botta – poet al ființei*, Bacău: Editura Ateneul Scriitorilor, 2008.
21. GRIGURCU, Gheorghe, *De la Mihai Eminescu la Nicolae Labiș*, București: Editura Minerva, 1989,
22. IONESCU, Corneliu Mihai, *Palimpseste*, București: Editura Cartea Românească, 1979.
23. IORGULESCU, Mircea, *Rondul de noapte*, București: Editura Cartea Românească, 1974.
24. IRIMIA, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1999.
25. IVAȘCU, George, *Confruntări literare*, volumul III, București: Editura Eminescu, 1988.
26. MANOLESCU, Nicolae, *Despre poezie*, București: Editura Cartea Românească, 1987.
27. MANOLESCU, Nicolae, *Poezia română modernă de la G. Bacovia la Emil Botta*, București: Allfa Paideia, 1996.
28. MIHĂESCU, N., *Scriitori români uitați*, București: Editura Eminescu, 1981.
29. MIOC, Simion, *Structuri literare*, Timișoara: Editura Facla, 1981.
30. PERPESSICIUS, *Opere*, volumul 10, București: Editura Minerva, 1979.
31. POP, Ion, *Jocul poeziei*, București: Cartea Românească, 1985.
32. POP, Ion, *Poezia românească modernă*, vol. II, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2004.
33. POP, Ion, *Transcrieri*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1976.
34. SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi*, I, ediția a II-a revăzută și completată, București: Editura Cartea Românească, 1978.
35. STEINHARDT, Nicolae, *Jurnalul fericirii*, București: Editura Dacia, 1991.
36. STEINHARDT, N., *Critică la persoana întâi*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și referințe critice, București: Editura Dacia, 1993.

B. ISTORII LITERARE:

37. CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, ediție și prefață de Al. Piru, București: Editura Minerva, 1982.
38. CRĂCIUN, Gheorghe, *Istoria didactică a literaturii române pentru elevi și profesori*, București: Editura Cartier Educațional, 1997.
39. MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române 5 secole de literatură*, Pitești: Editura Paralela 45, 2008.
40. MICU, Dumitru, *Istoria literaturii române: de la creația populară la postmodernism*, București: Editura Saeculum I.O., 2000.
41. PIRU, Al., *Istoria literaturii române: de la origini până în prezent*, București: Editura Grai și Suflet, Cultura Națională, 1994.
42. TOMUȘ, Mircea, *Istorie literară și poezie*, Timișoara: Editura Facla, 1974.
43. ȚEPOSU, Radu, G., *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar*, ediția a II-a, prefață de Al. Cistelean, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2002.

C. DICȚIONARE:

44. ****Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București: Editura Univers Enciclopedic Gold, 2002.
45. ****Dicționarul general al literaturii române*, A / B, Academia Română, București: Editura Univers Enciclopedic, 2004.
46. ****Dicționarul scriitorilor români*, Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coord.), vol. I (A–C), București: Editura Fundației Culturale Române, 1995.
47. ****Dicționar analitic de opere literare românești*, coordonare și revizie științifică: Ion Pop, vol. I, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2007.

D. STUDII CRITICE ÎN PERIODICE:

48. ARION, George, „Emil Botta: Ei, bătrânii ca vremea au scris prima filă a epopeii naționale,” în revista *Flacăra*, nr. 11, 1976.
49. BOGZA, Geo, „Omagiu absolut”, în *România literară*, nr.23/1977.
50. CĂLINESCU, G., „Emil Botta: Întunecatul April”, în revista *Adevărul literar și artistic*, seria a II-a, anul XVIII, nr. 864, 27 iunie 1937.

51. CHIRNOAGĂ, Mihai, „Emil Botta: Trântorul”, în revista *Front literar*, septembrie 1938, seria II, anul III, nr. 4.
52. CIOCULESCU, Șerban, „Recitind Versuri de Emil Botta”, în *România literară*, nr. 14, 1972.
53. CISTELECAN, Al., „Poezii de Emil Botta”, în revista *Familia*, nr. 2, februarie 1980.
54. COMĂRNESCU, Petru, „Moarte și transfigurare în poezia d-lui Emil Botta”, în revista *Țimpul*, anul VIII, nr. 2395, ianuarie 1944.
55. CONSTANTINESCU, Pompiliu, „Emil Botta: „Pe-o gură de rai””, în revista *Vremea*, an XVI, nr. 735, 6 februarie 1944.
56. CONTANTINESCU, Pompiliu, „Emil Botta: Trântorul”, în revista *Vremea*, anul XI, nr. 557, 2 octombrie 1938.
57. CORDOȘ, Alexandra-Ștefania, „Aspects of the Imaginary in Emil Botta's Poetry”, în *Journal of Romanian Literary Studies*, nr. 20/2020.
58. CRAIA, Sultana, „Izgonirea gnomilor”, în revista *Convorbiri literare*, nr. 6, 1982.
59. CREȚU, N., „Poetul și actorul – convergențe estetice în lirismul emilian”, în revista *Iașul literar*, nr. 8, 1966, pp. 61–66.
60. CROHMĂLNICEANU, Ov. S., „Mierla, muza poetului Emil Botta”, în revista *România literară*, nr. 7, 1980.
61. DOINAȘ, Aug. Șt., „Prezențe lirice: Emil Botta”, în revista *Contemporanul*, nr. 47, 1971.
62. FÂNTÂNERU, Constantin, „Întunecatul April”, în revista *Universul literar*, anul XLVIII, 14 octombrie 1939.
63. FELEA, Victor, „Emil Botta”, în revista *Tribuna*, nr. 32, 11 aug. 1977.
64. FLĂMÂND, Dinu, „Un dor fără sațiu”, în revista *Contemporanul*, nr. 1 (1574), 7 ianuarie 1977.
65. GEO, Vasile, „Emil Botta – poetul metafizic”, în *România literară*, nr. 12/2003, p. 8.
66. GRIGURCU, Gheorghe, „Emil Botta: Poezii”, în revista *Familia*, nr. 6 (10), anul 2 (101), seria a V-a, iunie 1966.
67. GRIGURCU, Gheorghe, „Poezia lui Emil Botta”, în revista *Viața românească*, nr. 3, 1977.
68. IONESCU, Eugen, „Trei poeți”, în revista *Vremea*, nr. 58, 10 octombrie 1937.
69. IORGULESCU, Mircea, „Moment Emil Botta”, în revista *România literară*, nr.15, București, 1984.

70. JEBELEANU, Eugen, „De pe altă planetă”, în revista *Luceafărul*, nr. 31 (796), 30 iulie 1977.
71. JEBELEANU, Eugen, „Carnet teatral: Emil Botta”, în revista *România literară*, nr. 73, 1978.
72. LIVESCU, Cristian, „Emil Botta: Un dor fără sațiu”, în revista *Tribuna*, nr. 26, iunie, București, 1977.
73. MANU, Emil, „Un dor fără sațiu”, în revista *Săptămâna*, nr. 306, 15 octombrie 1976.
74. MARTIN, Aurel, „Poezia lui Emil Botta”, în revista *România literară*, 27 mai 1971.
75. MARTINESCU, Periple, „Pseudo-amintiri despre Emil Botta”, în revista *România literară*, nr. 15, 1978.
76. MĂLĂNCIOIU, Ileana, „Emil Botta juca rolul lui Emil Botta”, în revista *Almanahul literar* '80, 1980.
77. MICU, Dumitru, „Poezia « Dorului fără sațiu »”, în revista *Contemporanul*, nr. 1 (1574), 7 ianuarie 1977.
78. MUTAȘCU, Dan, „Adevăr și frumos în poezia lui Emil Botta”, în revista *Iașul literar*, nr. 4, aprilie 1970.
79. PALEOLOGU, Al., „Cum a fost”, în revista *Flacăra*, nr. 43 (1959), 20 Octombrie 1973.
80. PETRE, Luiza, „Emil Botta și riscul deghizării romantice”, în revista *Argeș*, anul VIII, nr. 6, iunie 1973.
81. PIRU, Al., „Versuri de Emil Botta”, în revista *România literară*, nr. 15, 1971.
82. REGMAN, Cornel, Emil Botta: „Poezii”, în revista *Luceafărul*, nr. 27 (218), 2 iunie 1966.
83. ROBU, Cornel, „Destin poetic și destin istoric”, în revista *Tribuna*, nr. 16 (1061), 21 aprilie 1977.
84. SALA, Dana, „Spectacularitatea eului în opera lui Emil Botta”, în revista *Familia*, nr. 11-12 (480-481), seria a V-a, noiembrie-decembrie 2005.
85. SÂNGEORZAN, Zaharia, „Spectacolul cu măștile schimbate”, în revista *Convorbiri literare*, nr. 5, 1981.
86. SEBASTIAN, Mihail, „Emil Botta: Întunecatul April”, în revista *Reporter*, nr. 21, anul V, București, 11 iulie 1937.
87. SIMION, Eugen, „Comediantule, ce tragedie!”, în revista *Luceafărul*, nr. 31, 1977.
88. STAMATE, Horia, „Fapte și idei”, în revista *Vremea*, anul XI, nr. 562, 6 noiembrie 1938.

89. STĂNESCU, Alexandru - Bogdan, „Elegie pentru Zed”, în revista *Adevărul literar și artistic*, 12 februarie 2003.
90. STEINHARDT, N., „Steaua rară”, Emil Botta, în revista *Viața românească*, anul XXXIV, nr. 12, decembrie 1981.
91. STREINU, Vladimir, „Semne noi de lirism”, în revista *Fundațiilor Regale*, nr. 9, București, 1937.
92. ȘTEFĂNESCU, Alex, „La o nouă lectură: Emil Botta”, în revista *România literară*, nr. 23, 2003.
93. TEODORESCU, Crin, „Emil Botta sau despre tragicul actorului”, în revista *Teatru*, nr. IV, aprilie, București, 1970.
94. THEODORESCU, Cicerone, „Maya”, în revista *România literară*, 20 aprilie 1932, nr.18, la rubrica Vitrina teatrală.
95. TOMOZEI, Gheorghe, „Când prințul Hamlet scrie poezii”, în revista *Argeș*, anul VI, nr. 7, iulie 1971.
96. TOMUȘ, Mircea, „Emil Botta, Un dor fără sașiu”, în revista *Transilvania*, anul LXXXIII, nr. 2, 1977.
97. ULICI, Laurențiu, „Emil Botta: Întunecatul April”, în revista *Contemporanul*, nr. 1 (1004), 7 ianuarie 1966.
98. ULICI, Laurențiu, „Treptele melancoliei”, în revista *Contemporanul*, nr. 11, 14 martie 1980.
99. URICARIU, Doina, „Emil Botta și poezia sărbătorii”, în revista *Luceafărul*, nr. 32, 7 august 1976.

E. MONOGRAFII:

100. CRISTEA, Călin, Radu, *Emil Botta despre frontierele inocenței*, București: Editura Albatros, 1984.
101. LEONTE, Carmelia, *Emil Botta: căderea din spectacol*, Iași: Editura Junimea, 2009.
102. URICARIU, Doina, *Apocrife despre Emil Botta*, București: Editura Cartea Românească, 1983.
103. URICARIU, Doina, *Ecorșeuri*, București: Editura Cartea Românească, 1989.

III. BIBLIOGRAFIA GENERALĂ:

104. ****Dicționar de simboluri, mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, coord. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, tr. Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș, Iași: Editura Polirom, 2009.
105. ****Dicționar de terminologie literară*, coord. Emil BOLDAN, București: Editura Științifică, 1970.
106. ****Arta actorului*, coord. Petre VASILESCU, vol. II, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1972.
107. ARTAUD, Antonin, *Teatrul și dublul său, urmat de teatrul lui Séraphin și de alte texte despre teatru*, tr. Voichița Sasu, Diana Tihu-Suciu, Cluj-Napoca: Editura Echinox, 1997.
108. ATKINSON, William Walker, *Cum lucrează mintea umană și cum s-o folosiți cât mai eficient. Un manual de psihologie practică*, tr. Simona Pelin, București: Dynasty Books Proeditură și Tipografie, 2021.
109. BACHELARD, Gaston, *Psihanaliza focului*, tr. Lucia Ruxandra Munteanu, prefață de Romul Munteanu, Colecția Eseuri, București: Editura Univers, 1989.
110. BACHELARD, Gaston, *Poetica reveriei*, tr. Luminița Brăileanu, prefață de Mircea Martin, Pitești: Editura Paralela 45, 2005.
111. BARTHES, Roland, *Critica și adevărul*, tr. Mariana Codruț, București: Editura Univers, 1997.
112. BATTAGLIA, Salvatore, *Mitografia personajului*, tr. Smaranda Nistor, București: Editura Univers, 1976.
113. BAUDRILLARD, Jean, GUILLAUME, Marc, *Figuri ale alterității*, tr. Ciprian Mihali, Pitești: Editura Paralela 45, 2002.
114. BÉGUIN, Albert, *Sufletul romantic și visul*. Eseu despre romantismul german și poezia franceză, traducere și prefață de Dumitru Țepeneag, postfață de Mircea Martin, București: Editura Univers, 1998.
115. BERLOGEA, Ileana, *Istoria teatrului universal*, vol. I, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981.

116. BERNARD, Raymond, *O lume ascunsă*, București: Savas Press, 1993.
117. BLANCHELOT, Maurice, *Spațiul literar*, traducere și prefață de Irina Mavrodin, București: Editura Minerva, 2007.
118. BOLDEA, Iulian, *De la modernism la postmodernism*, Târgu Mureș: Editura Universității Petru Maior, 2011.
119. BOLDEA, Iulian, *Ipostaze și lecturi critice*, Târgu Mureș: Editura University Press, 2018.
120. BRAGA, Corin (coord.), *Concepte și metode în cercetarea imaginarului*, Iași: Editura Polirom, 2007.
121. BURGOS, Jean, *Pentru o poetică a imaginarului*, traducere de Gabriela Duda și Micaela Gulea, prefață de Gabriela Duda, București: Editura Univers, 1988.
122. CASSIRER, Ernst, *Eseu despre om : O introducere în filozofia culturii umane*, tr. Constantin Coșman, București: Editura Humanitas, 1994.
123. CASSIRER, Ernst, *Mitul statului*, tr. de Mihaela Sadonschi, prefață de Ovidiu Trăsnea, Iași: Editura Institutul European, 2001.
124. CĂLINESCU, Matei, *Cinci fețe ale modernității*, traducere de Cora Radulian, București: Editura Univers, 1995.
125. CĂLINESCU, Matei, *Conceptul modern de poezie: de la romantism la avangardă*, Editura București: Humanitas, 2017.
126. CORBIN, Henry, *L'imagination creatrice dans le sufisme d'Ibn'Arabi*, Paris: Flammarion, 1958.
127. COUPAL, Marie, *Cum să-ți interpretezi visele. Dicționar de simboluri onirice*, tr. Brândușa Prelipceanu, București: Editura Humanitas, 2000.
128. DORCESCU, Mirela-Ioana, *Semiotica metaforei. Inducția metaforică în poezia românească*, Timișoara: Editura Eurostampa, 2022.
129. DURAND, Gilbert, *Structuri antropologice ale imaginarului: Introducere în arhetipologia generală*, București: Editura Univers, 1977.
130. DURAND, Gilbert, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, traducere de Muguraș Constantinescu și Anișoara Boboceă, București: Editura Nemira, 1999.
131. ELIADE, Mircea, *Aspecte ale Mitului*, București: Editura Univers, 1987.

132. EVSEEV, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Timișoara: Editura Amarcord, 1994.
133. FRIEDRICH, Hugo, *Structura liricii moderne*, traducere de Andrei Bantaș, București: Editura Univers, 1998.
134. FRYE, Northrop, *Anatomia criticii*, traducere de Sorin Mărculescu, București: Editura Univers, 1972.
135. GENETTE, Gérard, *Introducere în arhitext*, tr. Irina Mavrodin, Pitești: Editura Paralela 45, 2000.
136. GHICA, Marius, *Geneza operei literare. Repere spre o poetică*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
137. GRIGORESCU, Dan, *Expresionismul*, București: Editura Meridiane, 1969.
138. HALLIDAY, M. A. K., *Language as Social Semiotic, The Social Interpretation of Language and Meaning*, [tr.n.], Baltimore: University Park Press, 1978.
139. KERNBACH, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, București: Editura Albatros, 1995.
140. MACEY, David, *Dicționar de teorie critică*, traducere de Dan Flonta, Sorana Corneanu, Sorin Gherguț, București: Editura Comunicare.ro, 2008.
141. MANCAȘ, Mihaela, *Dicționar de stilistică: poetică, retorică, naratologie, versificație*, București: Editura Spandugino, 2023.
142. HRISTIĆ, Jovan, *Formele literaturii moderne*, tr. Voislava Stoianovici, București: Editura Univers, 1973.
143. HUSSERL, Edmund, *Meditații carteziene*, traducere de Aurelian Craiutu, București: Editura Humanitas, 1994.
144. JAUSS, Hans Robert, *Experiența estetică și hermeneutica literară*, traducere de Petre Solomon, București: Editura Universității din București, 1986.
145. LINTVELT, Jaap, *Încercare de tipologie narativă: punctul de vedere. Teorie și analiză*, traducere de Irina Mavrodin, București: Editura Univers, 1994.
146. MANDEA, Nicolae, *Teatralitatea – un concept contemporan*, București: U.N.A.T.C Press, 2006.
147. MALINOWSKI, Bronisław, *Magie, știință și religie*, tr. Horia Vasilescu, București: Editura Humanitas, 1996.

148. MASSOF, Ioan, *Teatrul românesc*, vol. VII, București: Editura Pentru Literatură, 1966.
149. MUNTEANU, Ștefan, *Stil și expresivitate poetică*, București: Editura Științifică, 1972.
150. ORNEA, Z., *Tradiționalism și modernitate în deceniul al treilea*, București: Editura Eminescu, 1980.
151. PAGEAUX, Daniel-Henri, *Literatură generală și comparată*, Iași: Editura Polirom, 2000.
152. PAPADIMA, Ovidiu, *Creatorii și lumea lor*, București: Editura Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1943.
153. PAPU, Edgar, *Barocul ca tip de existență*, vol. I, București: Editura Minerva, 1977.
154. PAREYSON, Luigi, *Estetica: Teoria formativității*, tr. Marian Papahagi, București: Editura Univers, 1977.
155. PLETT, Heinrich F., *Știința textului și analiza de text*, tr. Speranța Stănescu, București: Editura Univers, 1983.
156. POP, Ion, *Lecturi fragmentare*, București: Editura Eminescu, 1983.
157. POP, Ion, *Jocul poeziei*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2006.
158. POP, Ion, *Poezia românească modernă*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1985.
159. RAYMOND, Marcel, *De la Baudelaire la suprarealism*, tr. Leonid Dimov, București: Editura Univers, 1998.
160. RICOEUR, Paul, *Timp și povestire*, vol. I, tr. Cristian Ciocan, Pitești: Editura Paralela 45, 2005.
161. RUSU, Liviu, *Estetica poeziei lirice*, ediția a III-a, București: Editura pentru Literatură, 1969.
162. SALOMÉ, Jacques, GALLAND, Sylvie, *Dacă m-aș asculta, m-aș înțelege*, tr. Elena Neculcea, București: Editura Curtea Veche, 2002.
163. SEGRE, Cesare, *Istorie - Cultură - Critică*, tr. Ștefania Mincu, București: Editura, Univers, 1986.
164. SEGRE, Cesare, *Teoria semiotică*, tr. Maria Carpov, București: Editura Univers, 1980.
165. ȘTEFĂNESCU, Dorin, *Poetalul*, Cluj-Napoca: Editura Limes, 2016.

166. TIHAN, Teodor, *Apropierea de imaginar*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1988.
167. TODOROV, Tzvetan, *Introducere în literatura fantastică*, București: Editura Univers, 1973.
168. VIANU, Tudor, *Estetica*, a șasea ediție, text reprodus după ediția a treia apărută în 1945, București: Editura Orizonturi, 2010.

IV. SITOGRAFIE

169. <https://poemsplease.com/evolution-of-poetry>
170. <https://comentator.ro/infodemia/2969-intunecatul-april-emil-botta-povestea-tulburatoare-a-actorului-poet>
171. https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1977_04-06/?pg=213&layout=s
172. <https://www.viataromaneasca.eu/revista/2021/07/emil-botta-artistul-calator-dincolo-de-real>
173. https://ro.wikipedia.org/wiki/Emil_Botta
174. <https://www.viataromaneasca.eu/revista/2021/07/emil-botta-artistul-calator-dincolo-de-real/>
175. <https://jurnalul.ro/cultura/emil-botta-poet-mitologie-moarte-972484.html>
176. <https://jurnalul.ro/cultura/emil-botta-poet-mitologie-moarte-972484.html>
177. <https://fictiunea.ro/2020/30/art6/>
178. <https://caietesilvane.ro/fenomenul-stefan-augustin-doinas/>
179. <https://citatul.ro/autori/citate-Emil-Botta/>
180. <https://energeia-online.org/article/view/3390/2499>
181. <https://www.teologiepentruazi.ro/2013/11/02/emil-botta-masca-de-histrion-22/>
182. https://ro.wikipedia.org/wiki/Dan_Botta
183. <https://www.viataromaneasca.eu/revista/2021/07/emil-botta-artistul-calator-dincolo-de-real>
184. <https://archive.org/details/traitdestylist01ball/page/n13/mode/2up>
185. <https://poemanalysis.com/literary-device/motif/>
186. https://ro.wikipedia.org/wiki/Emil_Botta

187. <https://jurnalul.ro/cultura/emil-botta-poet-mitologie-moarte-972484.html>
188. <https://www.revista-studii-uvvg.ro/wp-content/uploads/2019/09/7-GRIGORE-I.pdf>
189. <http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Dictionar-de-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti.html>
190. <https://fictiunea.ro/2020/30/art6/>
191. <https://anale.fssp.uaic.ro/index.php/asas/article/download/379/327/596>
192. <https://www.scribub.com/literatura-romana/carti/TEATRUL-CRUZIMII-I-NCHIDERE-R2231122199.php>
193. <https://www.youtube.com/watch?v=fvikwssxoCg>, Cosmin Ciotlos despre Emil Botta, 20 min.
194. <https://www.youtube.com/watch?v=tdIP0U7QqH8>, Rezistența prin cultură: Emil Bota – „Poetul și lumea lui” (@TVR Cultural), 24 min.
195. <https://www.youtube.com/watch?v=-1Au1HDzpEI>, Leopoldina Bălănuță, despre Emil Botta, 4,50 min.
196. <https://www.youtube.com/watch?v=hgMoWJVFPS8>, Interviu cu Emil Botta, 2,37 min.
197. <https://www.youtube.com/watch?v=PhQ84CFM7JA>, Irina Răchițeanu Șirianu, despre Emil Botta, 2,20 min.